

Det er på tide å gi seg – farvel til Afrika

Livet er mer...

Tips oss om utenomfaglige aktiviteter på telefaks 23 10 90 40 eller e-post: tidsskriftet@legeforeningen.no

Ti dager etter at hånden var sydd på, ble den godt sirkulerte ekstremiteten reoperert. Eks-tensjon og fleksjon fungerte for hver enkelt finger på kommando og innervasjonen var god. Pasienten, som var blitt funnet på et skit-tent jordgulfv 11 timer etter ulykken, fikk in-gen infeksjoner etter det brutale møtet med den sylkvasse macheten.

Knut Sanderud (f. 1922) har selv undret seg over den lave infeksjonsprosenten ved sykehusene, som han ut fra egne erfaringer anslår til å være rundt 2 %. Dette til tross for at forholdene skulle ligge godt til rette for flittig bakterievekst. Han mener fravær av in-feksjoner kan skyldes at mangel på antibio-tika reduserer resistensproblemene og at det innfødte personalet ved sykehusene han ar-beidet ved, praktiserte gode hygiene- og ster-iliseringsrutiner.

– Dessuten var det bare 2–3 mennesker som hadde med hver pasient å gjøre per- og postoperativt, fremhever han. – I Norge er det ofte 30–40 mennesker som fyller disse rollene. Det er virkelig et tankekors.

Rotary Legebank

Sanderud visste svært lite om Afrika da Ro-tarys Legebank ringte en junidag i 1989 og spurte om han var villig til å reise ut som ki-rurg til Afrika.

– Henvendelsen kom som bestilt. Jeg hadde uansett bestemt meg for å pensjonere meg på 67-årsdagen, og jeg var lei av norsk sykehusvesen, sier Knut Sanderud som i 40 år har arbeidet innen generell kirurgi med spesiell interesse for håndkirurgi.

I oktober 1989 landet han i Sierra Leone og ble fraktet fire timer inn i savannen, til Ma-sanga Leprosy Hospital. Der opererte han le-prapasienter med svære deformiteter.

– Min første reise var en stor opplevelse, og lysten til å reise ble bare forsterket, sier han. Siden er det blitt opphold i Etiopia, Zimbabwe, Tanzania og flere steder i Kenya. I Tidsskrif-tet skrev han engasjerte innlegg til spalten Brev fra ... (1, 2), og han har skrevet små skil-dringer fra flere av Afrika-turene sine.

Mitt sykehus

Knut Sanderud har i særlig grad tapt sitt hjerte til Maseno-sykehuset ved Victoria-sjøen i Kenya. – Det er der jeg har «mitt» sy-kehus, sier han, og forteller om et glimrende samarbeid med sykepleiere og annet perso-

Etter 14 opphold som kirurg i flere afrikanske land sier Knut Sanderud farvel til Afrika. Da han reiste ut første gang i 1989, var han fersk pensjonist. – Det var stort å avslutte med å sy på plass en hånd som var kuttet nesten tvers av gjennom håndleddet, sier han.

nell, men stor mangel på leger. Leger fra svenske Rotarys Legebank avløste hver-andre etter seks uker, men det var som regel bare en lege ved sykehuset av gangen som hadde ansvaret både natt og dag.

Knut Sanderud har aldri angret på at han ikke søkte seg til fjerne land tidligere i livet. – Anledningen kom da den skulle. I løpet av de siste 12 årene har reisene vært en vesent-lig del av tilværelsen min, sier Sanderud som alltid har hatt sansen for å tøye grensene for sitt eget mot.

Han var blant medisinstudentene som ble tatt til fange da tyskerne slo til mot Univer-sitetet i Oslo i november 1943. Etter en dra-matisk flukt via et dovindu på toget til Sta-vern, der fangene ble skipet til Tyskland, endte han omsider i Little Norway i Canada. Han tok pilotutdanning og fikk en karriere som kaptein i flyvåpenet. Han fullførte me-disinerutdanningen i Bergen i 1952. Han var flyver under NATO-øvelsen i 1948, 1950 og 1952 og beholdt flyvningen som en hobby i årtier.

Improvisere

Kirurgen Sanderud sier at han aldri har følt seg rådløs når han har stått overfor en vans-

kelig situasjon i Afrika. – Men jammen har jeg måttet improvisere flere ganger, sier han. Hjelpemidler er mangelfulle, og alle som job-ber i slike land bør være utrustet med et rikt arsenal av Reodor Felgen-ideer. Spesielt er han stolt av en spesiell gipsstøvel til tråd-strekk til lårbeinsbrudd på barn, som han fant opp fordi plasterstrekk er ubrukelig i det fuk-tige klimaet.

Knut Sanderud hadde avtalt med seg selv at han kunne reise så lenge hånden ikke skalv og synet var intakt. Som 78-åring medgir han at han har hatt sin siste tur til Afrika, iallfall som kirurg. – Det er visst en svensk lege som har vært på flere turer enn meg, sier han, men avslører ingen planer om å slå rekorden.

– Jeg synes det er godt å ha det godt. Jeg har også erfart at jeg må ha noe å sammen-likne med for å sette pris på godene, sier Knut Sanderud.

– *Nina Husom, Tidsskriftet*
nina.husom@legeforeningen.no

Litteratur

1. Sanderud K. Afrika kommer nærmere. Tidsskr Nor Lægeforen 1994; 114: 3098.
2. Sanderud K. Kirurg i Afrika. Tidsskr Nor Lægeforen 1995; 115: 1259.

Macheten kuttet mannens hånd, men Knut Sanderud sydde den på igjen med vellykket resultat. Det var noe av det siste han gjorde som kirurg i Afrika. Foto privat